



ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
(ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΑ ΓΕΛ 03.06.2022)

ΘΕΜΑ Α

A1. Σύμφωνα με τον συντάκτη του κειμένου η ιστορία είναι πολύτιμη, καθώς όλοι είμαστε «γεννήματα» αυτής. Οι σκέψεις, οι αντιλήψεις, οι αρχές, οι κανόνες, οι γνώσεις, το κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον όπου ζούμε αποτελούν απόρροια αυτής. Ωστόσο, αν και το παρελθόν έχει βαρύνουσα σημασία, όλοι εμείς φέρουμε εν μέρει ευθύνη για τη δημιουργία των μελλοντικών συνθηκών. Τέλος, η ιστορία συμβάλλει καθοριστικά στην ουσιαστική κατανόηση του παρόντος, στην βαθιά αντίληψη των δυσλειτουργιών του παρελθόντος και στην αποτελεσματικότερη χάραξη του μέλλοντος μέσω της αυτογνωσίας μας.

ΘΕΜΑ Β

B1. α Λ

β Λ

γ Σ

δ Σ

ε Σ

B2. α. Ο τίτλος του κειμένου 1 έχει μορφή ερώτησης και μάλιστα, η λειτουργία της γλώσσας είναι αναφορική.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, θέτει με αμεσότητα και σαφήνεια το θέμα του κειμένου, βάζει τον αναγνώστη σε διαδικασία να σκεφτεί, να προβληματιστεί, να ευαισθητοποιηθεί πάνω στο συγκεκριμένο ζήτημα. Κεντρίζει το ενδιαφέρον του και του εξάπτει την περιέργεια να διαβάσει τις απαντήσεις που ακολουθούν.

β. Ο ευθύς λόγος καθιστά το ύφος του κειμένου πιο ζωντανό, λιτό, οικείο, άμεσο και παραστατικό. Δημιουργεί ένα κλίμα διαλογικό, με αποτέλεσμα να εξάπτεται το ενδιαφέρον του αναγνώστη και να αισθάνεται συμμετοχος στη «συζήτηση» με τον συντάκτη του κειμένου.

B3. Γίνεται αντιληπτό ότι μέσα στο συγκεκριμένο χωρίο η Κική Δημουλά κάνει επίκληση στο συναίσθημα του αναγνώστη.



Τρεις γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιτυγχάνει να ευαισθητοποιήσει τον δέκτη σχετικά με τον ρόλο της επετείου στη διατήρηση της μνήμης είναι οι εξής:

1^η γλωσσική επιλογή: Η χρήση των αποσιωπητικών «Διότι έχουν και οι απώλειες..... αυτές κι αν δεν θέλουν να ξεχαστούν...». Τα αποσιωπητικά υποδηλώνουν θλίψη και πικρία, πόνο για τις οδυνηρές στιγμές του παρελθόντος, αλλά και νοσταλγία για τα χαμένα αγαπημένα πρόσωπα.

2^η γλωσσική επιλογή: Η χρήση μεταφορικού λόγου. «...ας πω ότι είναι ένα δωρεάν μεταφορικό μέσον με το οποίο μεταφέρεται το πολυπληθές παρελθόν εδώ στο παρόν». Με τη συγκεκριμένη μεταφορά δίνεται έμφαση στη σύνδεση παρελθόντος-παρόντος μέσω της επετείου. Και μάλιστα αυτό επιτυγχάνεται με τρόπο άμεσο, ζωντανό, και παραστατικό, εύληπτο στον δέκτη.

***Εναλλακτικά, στο σημείο αυτό, μπορεί να αναφερθεί και η προσωποποίηση:**

«...παρελαύνουν οι Θερμοπύλες...», «...και ακόμα τα κρατάει αγκαλιά και τα θηλάζει εκείνη η παλιά φωτογραφία σου». Με αυτές τις προσωποποιήσεις ο λόγος ζωντανεύει, αισθητοποιείται, ο δέκτης αισθάνεται πως όλα όσα περιγράφονται λαμβάνουν χώρα μπροστά στα μάτια του. Άρα τα συναισθήματα που κεντρίζονται (νοσταλγία, περηφάνια), είναι ιδιαίτερα έντονα.

3^η γλωσσική επιλογή: Το ασύνδετο σχήμα: «και ιδού, επιστρέφουν οι γονείς μας, έρχονται κι άλλου είδους αγάπες, [...] η παλιά φωτογραφία σου».

Με το ασύνδετο σχήμα στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο λόγος αποκτά κινητικότητα (ταχεία ροή), ζωντάνια, ένταση, πυκνότητα και δραματικότητα. Μέσα σε λιγιστές και περιεκτικές λέξεις, φράσεις και προτάσεις, η συγγραφέας του κειμένου, παραθέτει πληθώρα προσώπων, εμπειριών, στιγμών, αναμνήσεων που «κουβαλούν» οι επέτειοι της ζωής μας. Όλες αυτές οι στιγμές «ξυπνούν» έντονα συναισθήματα στον αναγνώστη.

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Απάντηση 1

Το ταγάρι στο αφήγημα αντιπροσωπεύει ένα οικογενειακό κειμήλιο που λειτουργεί ως συνδετικός κρίκος ανάμεσα στις τρεις τουλάχιστον γενιές της οικογένειας της αφηγήτριας μεταφέροντας και διασώζοντας σαν κιβωτός μνήμης και συγκινήσεις του οικογενειακού –και όχι μόνο- παρελθόντος. Συγκεκριμένα, η νεαρή αφηγήτρια-πρωταγωνίστρια (ομοδιηγητικός αφηγητής) με διάθεση ανακαλυπτική απευθύνεται αρχικά στη μητέρα της για να μάθει για ένα ανοίκειο σε αυτήν αντικείμενο (ταγάρι). Πληροφορούμαστε- με τη χρήση ελεύθερου πλάγιου λόγου («στα φοιτητικά της χρόνια...της γιαγιάς σου»)- ότι αυτό για τη μητέρα συνδέεται με μνήμες νεανικές (το φορούσε επειδή ήταν τότε της μόδας και εξέφραζε οικολογικές ανησυχίες), ωστόσο για την ίδια δεν έχει πλέον κάποια χρηστική αξία. Όταν η αφηγήτρια πηγαίνει στο χωριό και συναντά τη γιαγιά της, στη διαλογική σκηνή που ακολουθεί, η θέα του ταγαριού την χαροποιεί και ξυπνά για την τελευταία έντονες παιδικές αναμνήσεις (της το είχε φτιάξει η δική της μητέρα για την προίκα της). Κι αυτό είναι λογικό δεδομένου ότι το ταγάρι αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα λαϊκής τέχνης και παράδοσης μιας



αγροτικής κοινωνίας στην οποία έζησε και της οποίας ψήγματα προσπαθεί να διασώσει επιμένοντας να ζει μόνη της στο χωριό.

Προσωπικά, θα κρατούσα το ταγάρι για να μου θυμίζει τη γιαγιά μου και το χωριό μου. Άλλωστε με τον κατάλληλο συνδυασμό ρούχων θα μπορούσε ακόμη και σήμερα να φορεθεί, αναδεικνύοντας ένα εναλλακτικό στιλ εμφάνισης, λιγότερο τυποποιημένο.

Εναλλακτική απάντηση 2

Το ταγάρι για την οικογένεια αποτελεί πολύτιμο κειμήλιο. Αντιπροσωπεύει την οικογενειακή παράδοση, το συναίσθημα και τη δημιουργία των προηγούμενων γενεών, εμπειρίες και στιγμές που συνδέθηκαν με τη δημιουργία και τη χρήση αυτού από παλιά και νέα αγαπημένα πρόσωπα. Ακόμα και ο τρόπος ύφανσής του από τον αργαλειό αποτελεί ένα στοιχείο λαογραφίας και πολιτισμού. Κειμενικοί δείκτες που καταδεικνύουν τα παραπάνω είναι κατά πρώτον το σχόλιο της γιαγιάς: «*Πράγματα για μια ζωή*», αναφερόμενη στο ταγάρι. Επίσης, δεύτερος κειμενικός δείκτης είναι η νοσταλγική διήγηση της γιαγιάς για τον τρόπο ύφανσης του ταγαριού από τη δική της μητέρα, με τη βοήθεια του αργαλειού και τα νυχτέρια που έκαναν για αυτό: «*Ήταν βαμμένο με φυτικές βαφές και είχε ωραία λαμπερά σχέδια. Μου διηγήθηκε τα νυχτέρια που έκαναν τότε υφαίνοντας [...] Η γιαγιά*». Τέλος, ο τρίτος κειμενικός δείκτης είναι ο σύντομος διάλογος στο τέλος του κειμένου, όπου η γιαγιά αρνείται να ακολουθήσει την κόρη και την εγγονή της στην Αθήνα, καθώς αισθάνεται ότι έχει όλα όσα είναι πολύτιμα για αυτήν στο σπίτι της στο χωριό: «*Της λέω γιαγιά [...] -Γιατί τι θα έχω παραπάνω εκεί;*». Αισθάνεται πλήρης με όλα τα κειμήλια (ταγάρι) και τις αναμνήσεις της από τη ζωή της στο μέρος της.

Όσον αφορά στην προσωπική μου τοποθέτηση, αν ήμουν στη θέση της αφηγήτριας, μπορώ να πω με βεβαιότητα ότι θα κρατούσα το ταγάρι με μεγάλη ευχαρίστηση. Για εμένα, εκτός από ένα πανέμορφο δημιούργημα, θα ήταν ο συνδετικός μου κρίκος με το παρελθόν, με την οικογενειακή μου παράδοση, με τα αγαπημένα μου πρόσωπα, όπως η γιαγιά και η μητέρα μου, οι οποίες –εκ των πραγμάτων– κάποια στιγμή θα φύγουν από τη ζωή. Αυτό το κειμήλιο θα ήταν ένα κομμάτι από τις «ρίζες» μου, από την ταυτότητά μου. Θα συνέβαλλε στην αυτογνωσία μου, στην αυτοεκτίμησή μου. Τέλος, θα αποτελούσε ισχυρό λόγο να νιώθω περήφανη για την οικογένειά μου και ισχυρό κίνητρο για να συνεχίσω τη ζωή μου με στόχο την αυτοπραγμάτωση και την προσδοκία να κάνω υπερήφανους τους δικούς μου, κρατώντας τους «ζωντανούς μέσα μου για πάντα».

ΘΕΜΑ Δ

Δ1.

Τίτλος: «Ιστορία: Η έμπνευση για το παρόν και το μέλλον μας»

Πρόλογος: Σε έναν κόσμο που διαρκώς μεταβάλλεται, η γνώση της παράδοσης και της ιστορίας προσφέρει πείρα από το παρελθόν, αυτογνωσία στο παρόν και έμπνευση για το μέλλον. Αποτελεί, δηλαδή, τη βάση της προόδου. Παρ' όλα αυτά, εμείς οι μαθητές πολύ συχνά αμφισβητούμε την αξία της και αμφιβάλλουμε για το κατά πόσο μπορούμε να αποκομίσουμε κάτι ουσιαστικό από αυτήν για την παροντική και μελλοντική μας πορεία.



Κύριο μέρος:

Ζητούμενο α: Η άποψή μας για την αξία της ιστορικής γνώσης

- Αποκομίζουμε πείρα και καθοδήγηση, καθώς η ιστορική γνώση συμπυκνώνει την πείρα του ανθρώπου από τη μακρά ιστορική του διαδρομή έως σήμερα, τη σοφία που συσώρευσαν οι ανθρώπινες κοινωνίες από τα αμέτρητα λάθη, αλλά και τις νίκες τους.
- Εμπριέχει τα διδάγματα εκείνα, χωρίς τα οποία οι κοινωνίες του παρόντος είναι μετέωρες, χωρίς μνήμη, ερείσματα και προσανατολισμό, καταδικασμένες να επαναλάβουν τα ίδια ή και χειρότερα λάθη.
- Επιπλέον, η ιστορική γνώση ενισχύει τη συλλογικότητα και την αυτογνωσία των κοινωνιών, καθώς αποκαλύπτει τις κοινές καταβολές, τα συνεκτικά στοιχεία τους, πάνω στα οποία οικοδομούνται η συλλογική μνήμη και η κοινή ταυτότητα των μελών της.
- Συμβάλλει στη δημιουργία του αισθήματος του «ανήκειν» σε ένα μεγάλο ή μικρότερο σύνολο, τροφοδοτώντας το με αφηγήσεις, αναπαραστάσεις, εικόνες, γεγονότα, πρόσωπα.
- Πιστοποιεί την ιδιαίτερη νοοτροπία και το ήθος των ανθρώπων του οικείου λαού, τις δημιουργικές μας δυνάμεις και ευνοεί την κατανόηση της θέσης μας στον χώρο και τον χρόνο.
- Αντλούμε έμπνευση για το μέλλον, καθώς τροφοδοτεί με τις πολιτισμικές κατακτήσεις τη φαντασία των καλλιτεχνών, την επινοητικότητα των επιστημόνων, τη σκέψη των διανοητών και τη δημιουργικότητα των σύγχρονων κοινωνιών.
- Προσφέρει τα «ζωντανά» στοιχεία των προηγούμενων εποχών και κοινωνιών (θεσμούς, ιδέες και επιτεύγματα), τα οποία προσαρμόζουμε σε νέες μορφές, ώστε να ανταποκρινόμαστε στις ανάγκες του παρόντος.
- Επομένως, η ιστορική γνώση αποτελεί τη βάση της αυτογνωσίας και της προόδου σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δράσης (κοινωνική και πολιτική οργάνωση, επιστήμη, τέχνη, εκπαίδευση).

Ζητούμενο β: Βιωματικοί τρόποι που μπορούν να καλλιεργήσουν το ενδιαφέρον μας για το ιστορικό παρελθόν

- Παρακολούθηση ιστορικών ντοκιμαντέρ στα πλαίσια του σχολικού προγράμματος, τα οποία θα ακολουθούνται από ελεύθερη συζήτηση μεταξύ διδασκόντων και διδασκομένων.
- Συχνές περιηγήσεις σε ιστορικά μέρη και μνημεία-ευρέως γνωστά ή και άγνωστα-αφού έχει προηγηθεί από τον διδάσκοντα σχετική ενημέρωση προς τους μαθητές.
- Οργάνωση διδασκαλίας της ιστορίας στους αντίστοιχους ιστορικούς χώρους ή σε σχετικά ιστορικά μνημεία.
- Παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων με θέμα ιστορικά γεγονότα πάντα στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας και αφού πρώτα οι διδάσκοντες έχουν προετοιμάσει κατάλληλα τους μαθητές.
- Ταξίδια σε ιστορικές περιοχές ή πόλεις, όπου οι μαθητές θα μπορούν από κοντά να βιώνουν την εμπειρία της άμεσης επαφής με τα ιστορικά μνημεία.
- Διοργάνωση συλλογικών εργασιών τμημάτων ή τάξεων διαφόρων σχολείων, όπου οι μαθητές θα αναλαμβάνουν να παρουσιάσουν και να αναδείξουν ένα ιστορικό



μνημείο –κατά προτίμηση όχι ευρέως γνωστό-τόσο μέσα στο σχολείο, τη γειτονιά, την κοινότητα έως και πανελλαδικά! Αυτό θα μπορούσε να λάβει ακόμη και ευρωπαϊκές διαστάσεις. Έτσι, οι ευρωπαϊκές χώρες- μέλη θα μάθαιναν σταδιακά την ιστορία των διαφόρων ευρωπαϊκών κρατών και αυτό θα οδηγούσε και στη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ τους.

Επίλογος: Εάν συνειδητοποιήσουμε το νόημα και την ουσία όσων προανέφερα , θεωρώ πως θα αναθεωρήσουμε την προσέγγισή μας, τόσο στο μάθημα της ιστορίας, όσο και στην ιστορική γνώση γενικότερα. Ας μην ξεχνάμε πως ιστορία είμαστε όλοι μας, οι συμπεριφορές, τα έργα μας, το δυναμικό μας. Δεχόμαστε τις επιδράσεις της ιστορίας και δημιουργούμε ιστορία. Γι' αυτό είναι ανεκτίμητη· γιατί κάπου «εκεί μέσα» βρίσκεται τόσο ο ατομικός όσο και ο συλλογικός εαυτός μας.

Αθήνα, 3-6-2022

Υπογραφή